

VIJESTI MUZEJA SLAVONIJE OSIJEK

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2000. GODINU

Realizacija Programa, koji je Muzej Slavonije predložio za 2000. godinu je kao i u 1999. godini gotovo isključivo ovisio o Ministarstvu kulture Republike Hrvatske. Manji dio sredstava korišten je iz vlastitih prihoda, dok je Gradsko poglavarstvo grada Osijeka nastavilo svoju politiku kontinuiranog smanjivanja financijske potpore muzejskim programima. Na žalost, ovom trendu se priključila i Županija osječko-baranjska, koja je u 2000. godini značajno smanjila potporu Muzeju.

Prijedlog programa za 2000. godinu razdvojen je na redovitu djelatnost i programski dio.

Muzej je u 2000. godini u Prijedlogu programa ponovno stavio poseban naglasak na probleme tzv. redovite djelatnosti, a posebice je istaknut sve veći nedostatak djelatnika, jer Muzej posljednjih šest godina nije uposlio niti jednog novog.

Restauracija predmeta je kao dio redovite djelatnosti u posljednjih nekoliko godina poseban problem, jer predstavlja temelj izrade budućeg stalnog postava. Iako je ovaj proces značajno intenziviran, naslijeđeno loše stanje fundusa zahtjeva ubrzani tempo, što nedozvoljavaju niti financijske, niti mogućnosti restauratorskih radionica.

I. REDOVITA DJELATNOST

1. DJELATNICI

U Prijedlogu programa za 2000. godinu obrazložena je potreba za 10 djelatnika (1 bibliotekar, 2 kustosa, 2 muzejska tehničara, 2 knjižničara, 1 fotograf, 2 spremačice), no kako je i dalje na snazi zabrana upošljavanja novih djelatnika, niti u 2000. godini Muzej nije dobio odobrenje za upošljavanje novih.

2. RESTAURACIJA I ZAŠTITA PREDMETA

Za restauraciju predmeta u 2000. godini Ministarstvo kulture izdvojilo je =100.000,00 kuna, a manji dio sredstava uložio je i Muzej Slavonije.

Dio predmeta je preuzet nakon dovršetka postupka restauracije, koji su predani ranijih godina, te se postupak restauriranja predmeta zapravo "prelijeva" iz godine u godinu, jer vrlo često nije moguće dovršiti restauraciju u istoj godini kada je predmet predan, odnosno kada su izdvojena sredstva.

Od restauriranih predmeta predanih na obradu ranijih godina treba posebice istaknuti dovršetak restauracije 3 drvene sakralne skulpture iz 18. st.

Za potrebe budućeg stalnog postava restaurirana su 4 kvalitetna portreta tvrđavskih časnika, te još 6 slika iz 18. i 19. st., koje su se isticale ili svojom kvalitetom ili vrlo lošim stanjem. Dio slika je dobio odgovarajuće okvire.

Tri knjige iz 16 st., koje su bile uvezane u pergamentu sa crkvenim tekstovima iz 14. i 15. st., dobile su novi uvez, a ostaci crkvenih tekstova su restaurirani i dani na znanstvenu obradu.

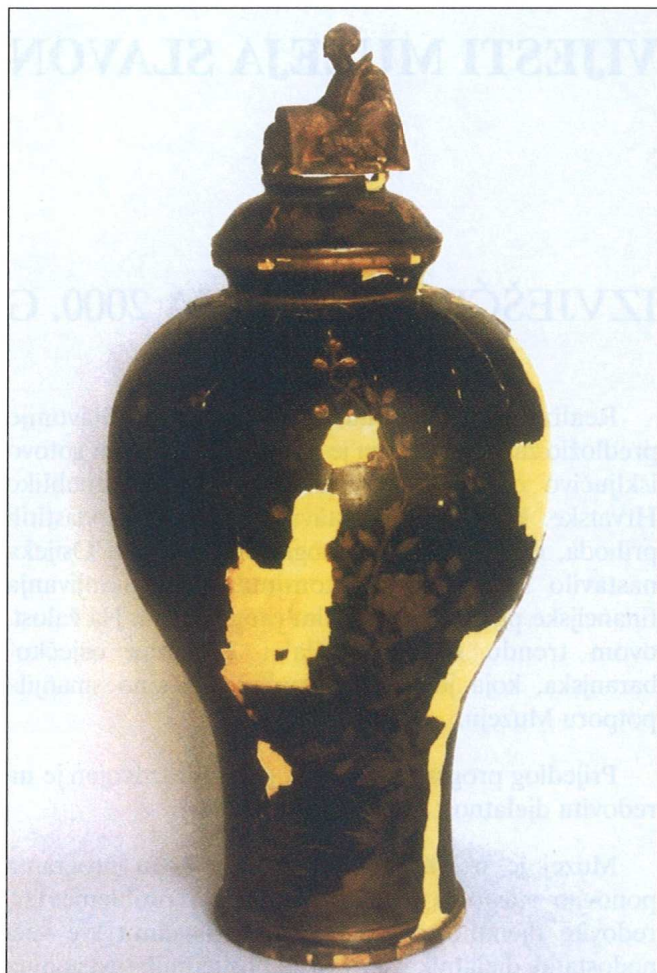
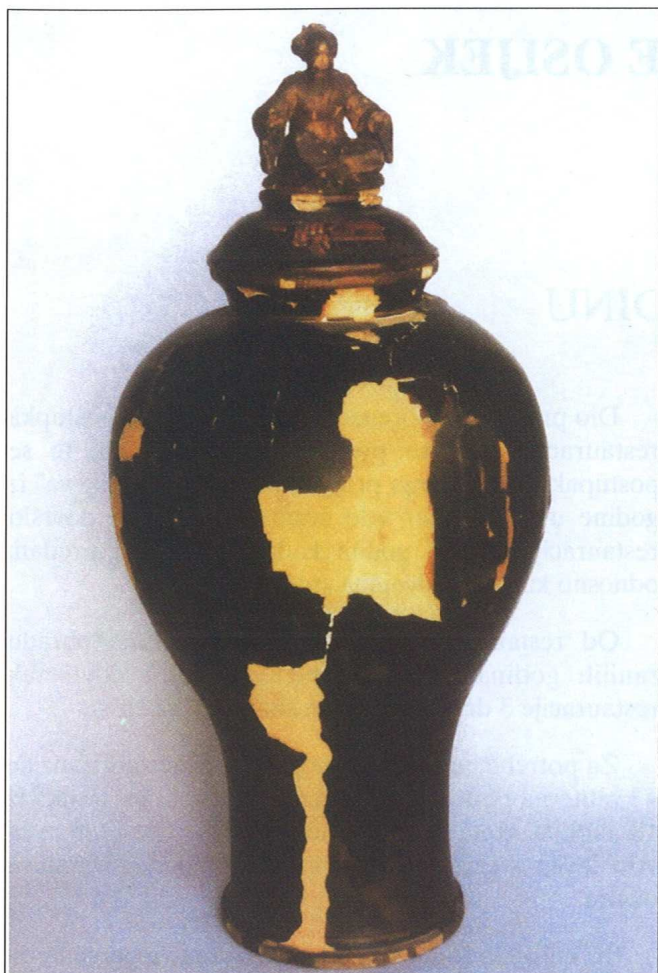
Nastavljeno je i uvezivanje Zbirke novina, odnosno preuvezivanje starijih izdanja.

Na restauraciji se i dalje nalazi nekoliko vrlo vrijednih predmeta od kojih treba izdvojiti:

1. Tri drvene sakralne skulpture iz 18. st.,
2. Kućni oltarić iz prve polovice 17. st.,
3. Oslikani ormar iz 1850. godine,
4. Nekoliko komada suncobrana i lepeza,
5. Zastava osječkog ceha mesara iz 1820. godine,
6. Intarzirana sjedeća garnitura iz 19. st.

U 2000. godini na restauraciju su predani i slijedeći predmeti:

1. Intarzirano kasnorenesansno klecalo iz 17. st.,
2. Dvije drvene vaze radene u tehnici chinoiserie iz 18. st.,
3. Tri drvene oslikane japanske posude,
4. Drvena japanska oslikana lepeza,
5. 4 slike (2 dvostrano oslikana platna), koji su bili dijelovi cehovskih zastava, vjerojatno iz sredine 19. st. Jednu od "novopronađenih" slika je potpisao i poznati osječki slikar Franjo Pfaltz!

Sl. 1, 2 Dvije teško oštećene drvene vaze radene u tehnici "chinoiserie", Dresden, prva polovica 18. st. - prije restauracije

3. SNIMANJE MUZEJSKE GRAĐE

Nastavljeno je sustavno fotografiranje muzejskih predmeta i terensko snimanje za potrebe evidentiranja, ali i budućeg stalnog postava, izložbi, istraživačkih projekata i sl.

Snimanjem kamerom postupno se stvara Zbirka video zapisa.

Za ove potrebe Muzej Slavonije je iz vlastitih sredstava izdvojio cca 25.000,00 kn.

4. ARHEOLOŠKA ISKOPAVANJA

Arheološka iskopavanja u posljednjih nekoliko godina postala su napokon dio redovite muzejske djelatnosti, za što Ministarstvo kulture kontinuirano doznachava solidna sredstva. Za 2000. godinu izdvojeno je =100.000 kn, a Županija osječko-baranjska izdvojila je još =15.000,00 kuna.

Učestala su i tzv. nadzorna arheološka iskopavanja od kojih su neka izuzetno značajna. Kako Muzej redovito obavlja nadzor nad gotovo svim iskopima na zaštićenim arheološkim područjima (u suradnji s Upravom za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski

odjel u Osijeku), ona su pored toga što donose u Muzej veliku količinu arheološkog materijala i opterećuju depoe, te remete planirane poslove, ipak izvor novih znanstvenih spoznaja, a ponekad i značajnijih financijskih sredstava.

Rekognosciranje terena i obilazak arheoloških lokaliteta također je dio redovitog arheološkog posla.

Redovita arheološka iskopavanja:

a) Čepin-Ovčara ("Tursko groblje")

Već četvrtu godinu nastavljaju se istraživanja na ovom značajnom višeslojnom arheološkom lokalitetu u blizini Osijeka. Pored nalaza iz pretpovijesnog perioda, brojni su predmeti tzv. bjelobrdske kulture, a posebice su značajni zidovi sakralnog objekta, koji su nastali u više faza.

Ulomci kamenih profilacija su posebno značajni, kao i natpis iskopan 1999. godine. I rezultati 2000. godine su na tragu prethodnih i postupno se istraživanja proširuju. Svakako bi trebalo slijedećih nekoliko godina obuhvatiti cijeli ovaj lokalitet, koji se zapravo nalazi na povišenom brijegu "iznad" važne prometnice Osijek - Đakovo.

b) *Rimsko groblje u Zmajevcu*

Iskopavanje ovog lokaliteta započeto je 1999. godine i dalo je posebno značajne rezultate, jer je istražen niz intaktnih grobnih cjelina iz kasnoantičkog perioda.

Ovo je prvo iskopavanje koje se sustavno provodi u skladu s najnovijim istraživačkim metodama, što znači da se vodi izuzetno precizna dokumentacija, a sav materijal se odmah daje na čišćenje i analize (kosti, zemlja, organski materijali i sl.).

Početkom jeseni 2000. godine Muzej Slavonije je morao hitno organizirati arheološki nadzor nad iskopom temelja za novu crkvu u selu Aljmaš. Veličina prostora je zahtjevala ozbiljne pripreme, a pored relativno solidnih vremenskih uvjeta za ovo doba godine, samo iskopavanje je bilo vrlo naporno i prepuno različitih organizacijskih problema.

U selu Marijanci sondiran je vrlo zanimljiv lokalitet pod nazivom "Jendek", a rezultati su pokazali da je ovaj neregistrirani lokalitet bio najvjerojatnije keltska utvrda, odnosno refugi.

5. *OTKUPI, DONACIJE, PRIKUPLJANJE GRAĐE*

U 2000. godni posebice treba izdvojiti otkup velike količine etnografskih predmeta iz Baranje (Lug, Kopačevo), koji su uz potporu Ministarstva kulture kupljeni iz mase predmeta predviđenih za izvoz.

Od važnijih predmeta mogu se izdvojiti kao posebno značajni:

- a) 58 komada namještaja i predmeta iz Baranje,
- b) Spavaća soba, 20. st. - izradio osječki majstor J. Szep,
- c) Kaminski sat iz 19. st. - vlasništvo obitelji Knobloch,
- d) Paravan u koji su ukomponirana tri platna osječkog slikara Slavka Tomerlina,
- e) cca 100 starih razglednica slavonskih i baranjskih sela i gradova,
- f) Porculanska garnitura Gieshübel,
- g) Razno: sitniji etnografski materijal, novine i knjige, numizmatički predmeti, radio aparati i drugi sitni tehnički predmeti, sitni predmeti za Odjel umjetničkog obrta.

Ukupno je za otkupe utrošeno =99.585,91 kn.

Od malobrojnih donacija mogu se izdvojiti:

- a) Ostavština poznatog osječkog fotografa Georga Knittela (veliki emajlirani tanjur - chinoiserija, fotografije, dva stolića, pisači stroj), donirala Slava Rukavina, Zagreb,
- b) Ukrašena brončana rimska ručka iz Antunovca, donirao Branko Vadlje,
- c) Ostavština Ivana Fajta iz Osijeka (brojni

svakodnevni predmeti i dokumenti),

- d) Fosili beskralježnjaka, mr. Božo Prtoljan i drugi donatori.

7. *STRUČNA LITERATURA*

Pored redovite razmjene s nekoliko stotina srodnih institucija i biblioteka, potrebno je pribavljati i izdanja monografskog tipa, različite sinteze i znanstvena kapitalna djela, koja se uglavnom moraju kupiti na tržištu. Obično se radi o vrlo skupim izdanjima, a kompleksnost Muzeja Slavonije zahtjeva praćenje brojnih znanstvenih područja.

Za kupnju knjiga utrošeno je u 2000. godini =36.393,00 kn.

Prema podacima Knjižnice otkupljeno je 80 primjeraka, a za potrebe Hemeroteke 229 primjeraka.

Zamjenom je u Knjižnicu stigao 561 primjerak, a u Hemeroteku 9.

Kao obvezni primjerak u Knjižnicu je dostavljeno 91, a u Hemeroteku 41 primjerak, Knjižnici je darovano 473 primjerka, a Hemeroteci 410 primjeraka.

Ukupno je u Knjigu ulaska u Knjižnicu uvedeno 1.204 primjerka, a u Hemeroteku 689 primjeraka.

8. *OSTALA REDOVITA DJELATNOST*

Nastavljena je revizija, a pojedine zbirke su posebno obrađene.

Intenziviran je rad na terenu (Prirodoslovni, Etnografski i Arheološki odjel), kao i fotografiranje predmeta za potrebe evidencija i različitih projekata.

a) *Knjiga ulaska i Knjiga inventara*

Prema tromjesečnim izvješćima kustosa u 790 upisa evidentirano je 6.645 predmeta.

Inventirano je 2.909 predmeta, a najveći dio čine upisi Prirodoslovnog, Povijesnog i Numizmatičkog odjela, Odjela Hemeroteke i Knjižnice.

b) *Revizija muzejskog fundusa*

Muzej Slavonije djelomično je izvršio reviziju u 1999. godini na nešto više od jedne trećine ukupnog fundusa i dostavio podatke Ministarstvu kulture.

c) *Stručni i znanstveni skupovi, projekti i stručne ekskurzije*

Stručni djelatnici Muzeja aktivno su sudjelovali u radu niza stručnih i znanstvenih skupova, odnosno u

realizaciji različitih muzejskih i zajedničkih projekata s drugim institucijama. Posjećivali su izložbe, a bili su nazočni prilikom otvaranja stalnog postava, u radu komisija, na predavanjima i sajmovima.

Mogu se istaknuti:

1. Pula, Znanstveni skup pod naslovom: "Grad mrtvih uz grad živih" (izlaganje muzejskih djelatnika - mr. sc. H. G. Lukić i dr. Jasna Šimić),
2. Njemačke tiskovine tiskane do kraja 19. st. - VII. Znanstveni skup, Nijemci i Austrijanci u Hrvatskom kulturnom klubu, održanom u Osijeku (predavanja djelatnika Muzeja Slavonije - mr. sc. V. Burić i M. Vinaj),
3. Historicizam u Hrvatskoj - izložba u MUO Zagreb, predavanje o đakovačkoj katedrali (G. M. Ivanković),
4. I. Hrvatski simpozij o preobrazbi industrijskog naslijeđa u novu urbanu industrijsku pejzažnu scenografiju - održan u Karlovcu, referat o osječkoj industrijskoj arhitekturi (G. M. Ivanković),
5. "Forum kulture" - (Zajednica podunavskih zemalja) - Vukovar (referat M. Radić),
6. Godišnja skupština HAD-a u Rijeci,
7. Skupovi o problemu intenzivnog izvoza etnograđe iz Baranje, izlaganje i rasprave -(V. Šabić),

Djelatnici Muzeja posjetili su i slijedeće izložbe:

1. "Hrvati i Karolinzi", izložba u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu,
2. "Etruščani", izložba u Veneciji,
3. "Zlato Avara", izložba u Udinama,
4. "Od Rimljanov do Slovanov", Ljubljana,
5. "Vučedolski orion", Gradski muzej Vukovar.

d) *Razno*

1. U 2000. godini stručno zvanje višeg kustosa dobila su dva djelatnika,
2. Snimljeno je nekoliko emisija na temelju muzejske građe, a treba istaknuti ciklus o hrvatskoj fotografiji i projekat mađarske televizijske kuće "DUNA" o vedutama Osijeka,
3. Registrirani broj posjetitelja iznosio je 5.382, a uzimajući u obzir otvorenja i neevidentirane posjete, broj se može zaokružiti na cca 5.500 posjetitelja.

II. PROGRAMSKA DJELATNOST

1. OBNOVA I SANACIJA MUZEJSKIH ZGRADA

Idejna studija obnove i razvoja Muzeja Slavonije

prije svega razrađuje u više faza radove na obnovi zgrada broj 5 i 6 na Trgu sv. Trojstva. Ova Idejna studija je ujedno i temelj budućeg stalnog postava, čija izrada će biti moguća tek nakon građevinske sanacije brojnih nedostataka i neuređenih prostora u dvije navedene zgrade.

Ukupna svota koju Idejna studija predviđa za kompletnu obnovu iznosi cca =17.000.000,00 kn. Iz dosadašnjih rezultata evidentno je da će proces obnove potrajati daleko duže nego što predviđa ova Studija i to prije svega iz financijskih razloga.

Obnova je započeta krajem 1998. godine i još uvijek se zapravo radi o I. fazi, a ne kako je to u prethodnom Izvešću za 1999. godinu i u Planu za 2001. godinu pogrešno napisano da je ova faza već završena.

Radi se zapravo o pet podfaza u kojima je predviđeno adaptiranje cca 600 m². U ovih 600 m² ukupno je uključeno i cca 140 m² nedavno dobivenog prostora u tzv. Bastionu za potrebe preseljenja dijela Knjižnice, no kako je ovdje nedavno useljena Isusovačka gimnazija, budućnost ovog prostora je upitna, te tako i njegova obnova.

Dio građe Knjižnice ipak je nedavno preseljen, kako bi prostor u kome se građa nalazila bio adaptiran za potrebe budućeg stalnog postava.

Tek nakon boravka ministra kulture gospodina dr. Antuna Vučića, koji je sagledavši situaciju ipak obećao određena sredstva Muzeju Slavonije za nastavak obnove. Tako je u studenom 2000. godine Muzeju doznačeno =300.000,00 kn za obnovu. Sa preostalim sredstvima doznačenim 1998. godine za obnovu (cca =250.000,00 kn), bilo je moguće nastaviti adaptaciju dijela prostora za budući stalni postav.

2. IZRADA IDEJNOG PROJEKTA STALNOG POSTAVA

Razgovori o raspodjeli prostora u Tvrdi su u tijeku i već su predložene neke opcije za Muzej Slavonije. Novi kvalitetni prostori mogli bi rasteretiti planirani stalni postav u zgradama broj 5 i 6.

Iako postoje ideje da se Muzej Slavonije iseli iz centralnih zgrada na Trgu sv. Trojstva kako bi se u ovaj prostor uselilo Gradsko poglavarstvo (Gradsko poglavarstvo bilo u zgradi broj 6 do 1945. godine), Muzej se oštro usprotivio ovakvim prijedlozima.

Može se razmišljati samo o mogućem napuštanju dvaju preostalih prostora koje je Muzej dobio na korištenje, od kojih je bivši Franjevački samostan u Bösendorferovoj ulici privremeno rješenje (danas služi kao centralni depo).

Iz ovih prostora Muzej je spreman preseliti samo u kvalitetnije prostore veće kvadrature, a u razgovorima

je spomenut objekat u Tvrdi, Fakultetska ulica br. 2 (tzv. "Vega", cca 5.000 m²), koji bi uz potpunu obnovu i adaptaciju mogao vrlo dobro poslužiti potrebama Muzeja.

3. OPREMA

Ministarstvo kulture je u 1998. i 1999. godini ukupno izdvojilo 500.000,00 kn za nabavku opreme, a značajan dio vlastite zarade u ove svrhe uložio je i Muzej Slavonije te je u ovom razdoblju nabavljena veća količina osnovne muzejske opreme kao što su metalne police, sigurnosni protupožarni ormari, metalni ladičari, kompjutorska oprema i dr.

U 2000. godini izostala su sredstva Ministarstva kulture kao i Grada Osijeka, odnosno Županije osječko-baranjske.

Muzej je iz vlastitih sredstava nabavio manju količinu opreme kao što su drvene police i ormari za Povijeseni odjel, higrometre, veću auto prikolicu, fotoaparat i drugu sitnu opremu i alate.

4. IZLOŽBENA DJELATNOST

a) Izložba "Ružica grad"

Realizaciju izložbe Ružica grad preuzeo je Muzej Slavonije u dogovoru s Gradskim poglavarstvom grada Orahovice.

Grad Orahovica do sada je uložio značajna sredstva za obradu arheološkog materijala i istraživanja, a Ministarstvo kulture je preko Grada Orahovice doznačilo za ovaj projekat =50.000,00 kn. Iz ovih sredstava u tijeku je izrada vitrina za izložbu.

Realizacija projekta je u tijeku i iz grade je izdvojen

materijal za izložbu, koji se rekonstruira i znanstveno obrađuje. Napravljen je i konačni troškovnik na temelju kojeg je od Ministarstva kulture zatraženo dodatnih =100.000,00 kn, a Grad Orahovica bi trebao participirati sa =70.000,00 kn, Županija virovitičko-podravska sa =10.000,00 kn, a sponzori =20.000,00 kn. Realizacija projekta predviđena je za svibanj 2001. godine, no sve će ovisiti o doznačenim sredstvima.

b) "Umjetnost Japana u zbirkama Muzeja Slavonije"

U tijeku revizije fundusa Odjela umjetničkog obrta izdvojena je značajna količina predmeta japanske i kineske provenijencije o kojima su podaci bili vrlo šturi, s netočnim determinacijama, a evidentno je bilo da čak nisu bile točne razdiobe na japanski i kineski materijal.

Iako u Muzeju Slavonije nikad nije djelovao stručnjak za ovu vrstu predmeta, ipak je bilo evidentno da se radi o izuzetno lijepim i vrijednim predmetima, uglavnom porculanu i drvorezima u boji.

Stoga je odlučeno da se u povodu Međunarodnog dana muzeja postavi manji prigodni postav odabranih predmeta. Ovdje se posebice isticala knjiga japanskih drvoreza u boji (52 crteža) iz 60-tih godina 19. st., te brojni porculanski predmeti, koji su došli u muzejske zbirke iz slavonskih dvoraca i bogatih građanskih kuća.

Za odabir materijala i pripremu izložbe i kataloga angažirana je viša kustosica Muzeja Mimara, prof. Milića Japundžić.

Projekat je postupno rastao i rezultirao je vrlo zapaženom izložbom i solidnim katalogom u boji.

U pripremi izložbe aktivno su pomogli Veleposlanstvo Japana u Zagrebu, prof. Vladimir Devidé i njegova supruga, Muzej Tokijskog sveučilišta i razni pojedinci.

Sl. 3 Otvorenje izložbe "Umjetnost Japana u zbirkama Muzeja Slavonije"

Ovaj projekat je ponukao Muzej da i nekoliko drvenih vrijednih lakiranih japanskih predmeta, odnosno predmeta radenih u tehnici chinoiserie, preda na restauraciju. Izložba je kao svojevrsni kuriozitet bila vrlo dobro posjećena, a kao prateći sadržaj prezentirana je video-projeksija o suvremenom Japanu i nekoliko japanskih filmova. Tradicionalna japanska glazba je također bila sastavni dio izložbe.

Realizaciju izložbe potpomoglo je Gradsko poglavstvo (=20.000,00 kn) i Županija osječko-baranjska (=20.000,00 kn), dok je preostale troškove snosio Muzej Slavonije (cca =20.000,00 kn).

c) *Prigodni postav restauriranih slika povodom Međunarodnog dana muzeja*

Izložbom "Umjetnost pretpovijesti istočne Slavonije i Baranje" Muzej je gostovao u Pokrajinskom muzeju Celja, Slovenia.

Muzej je također sudjelovao u projektima drugih ustanova, a posebice treba izdvojiti:

1. "Historicizam u Hrvatskoj" - sudjelovao s velikim brojem predmeta, tekstom stručnjaka Muzeja Slavonije u katalogu i predavanjima,
2. "Hrvati i Karolinzi" - veliki međunarodni projekat čiji se dio održava u Splitu; Muzej Slavonije sudjelovao uglavnom s arheološkim materijalom Avara,
3. Izložba Pokrajinskog muzeja Celje "Skroviti svijet stakla i mirisa",
4. Hrvatski poštanski muzej - posudba imenika,
5. Slika i litografije J. F. Mückea za izložbu u

Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku,

6. Izložba posvećena 100-toj godišnjici posvećenja crkve sv. Petra i Pavla u Osijeku,
7. Hrvatska tradicijska kultura - Etnografski muzej u Zagrebu.

5. *IZDAVAČKA DJELATNOST - POSEBNA IZDANJA*

U suradnji s HAZU - Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, pokrenuta je edicija u kojoj se objavljuju magistarske i doktorske disertacije osječkih znanstvenika.

Muzej je predložio dva naslova čiji su autori muzejska savjetnica dr. sc. Jasna Šimić i viša kustosica mr. sc. Hermine Görike-Lukić.

Doktorska disertacija Jasne Šimić pod naslovom "Kulturne skupine s inkrustiranom keramikom u brončanom dobu sjeveroistočne Hrvatske" i magistarski rad Hermine Görike-Lukić "Sjeveroistočna nekropola rimske Murse", tiskane su u formi monografije s tvrdim koricama i vrlo bogato ilustrirane.

Manji iznos putem natječaja prikupio je HAZU - Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku (za potrebe recenzije i lekture), dok je sva preostala sredstva izdvojio Muzej Slavonije iz vlastite zarade (cca =75.000,00 kn).

Ova dva izuzetno vrijedna znanstvena rada predstavljaju na određeni način nastavak sada već davno izdane monografije dr. Danice Pinterović o rimskoj Mursi i velik su doprinos arheološkoj struci i znanosti.

Sl. 4. Predstavljanje monografija "Kulturne skupine s inkrustiranom keramikom u brončanom dobu sjeveroistočne Hrvatske" (dr. sc. Jasna Šimić) i "Sjeveroistočna nekropola rimske Murse" (Hermine Görike-Lukić) -s lijeva na desno: prof. Mladen Radić, dr. sc. Jasna Šimić, predstavljач dr. sc. Marin Zaninović, mr. sc. Hermine Görike-Lukić i dr. Julijo Martinčić.